

Література

1. *Виханский О. С.* Стратегическое управление / О. С. Виханский. — М. : МГУ, 1995. — 208 с.
2. *Гаркавенко С. С.* Маркетинг: Підручник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. — 4-е вид., доп. — К. : Лібра, 2006 — 717 с.
3. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу / Л. П. Дядечко — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 224 с.
4. *Жуков М. А.* Индустрия туризма: менеджмент организации / М. А. Жуков. — М. : Финансы и статистика, 2004. — 200 с.
5. Куденко Н. В. Стратегічний маркетинг. Навч. посіб. — К. : КНЕУ, 2006. — 152 с.
6. *Любіцева О. О.* Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). — К. : Альтерпрес, 2002. — 436 с.
7. *Муїн Г. Б., Тимошенко З. І., Самарцев Є. В., Зміюв А. О.* Маркетинг туризму: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів: У 2 ч. / Європейський ун-т. — К. : Видавництво Європейського університету, 2006. — 1 ч. — 324 с., 2 ч. — 427 с.
8. *Правик Ю. М.* Маркетинг туризму : Підручник / Ю. М. Правик. — К. : Знання, 2008. — 303 с.
9. *Пуцентайло П. Р.* Економіка і організація туристично-готельного підприємництва. Навч. посібник. — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 344 с.
10. www.tourism.gov.ua
11. www.ukrstat.gov.ua

Статтю подано до редакції 29.08.2013

УДК 339.138

Герасимчук В. Г., д.е.н., професор,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»
Дашич П., к.т.н., професор,
Вища технічна школа м. Трстенік, Сербія

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ І СЕРБІЇ

АНОТАЦІЯ. Проаналізовано вплив трансформаційних процесів в політиці та економіці на зміни якості життя. Здійснено маркетингові дослідження тенденцій розвитку торгово-економічних зв'язків України і Сербії. Акцентується увага на необхідності активізації інноваційних процесів в національній економіці як найважливішому чиннику підвищення її конкурентоспроможності.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інвестиції, інновації, маркетинг, стратегія, якість життя

АННОТАЦИЯ. Проанализировано влияние трансформационных процессов в политике и экономике на изменения качества жизни. Осуществлены маркетинговые исследования тенденций развития торгово-экономических связей Украины и Сербии. Акцентируется внимание на необходимости активизации инновационных процессов в национальной экономике как важнейшем факторе повышения ее конкурентоспособности.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: инвестиции, инновации, качество жизни, маркетинг, стратегия

SUMMARY. Influence of transformation processes is analyzed in politics and economy on the changes of quality of life. Marketing researches of progress of trade and economic connections of Ukraine and Serbia trends are carried out. Attention is accented on the necessity of activation of innovative processes for a national economy as major factor of increase of her competitiveness.

KEYWORDS: innovations, investments, marketing, quality of life, strategy

Постановка проблеми

Україна з першого дня проголошення незалежності(1991г.) знаходиться в процесі «роздвоєння трансформації», в процесі вибору між Європейським Союзом (ЄС) і Митним Союзом (МС), між «синицею в руці і журавлем в небі». Головне призначення держави полягає в підвищенні добробуту громадян. Предметом дослідження нами обрана проблема стратегічного управління соціально-економічним розвитком двох європейських — України і Сербії з використанням принципів маркетингу. Поясненням такого вибору є те, що керівництво двох країн оголосили стратегічну мету: вступ до ЄС. Нині економічний стан обох країн знаходиться в занепаді. Економічний потенціал України і Сербії за підсумками 2012р. лише на 2/3 відповідає потенціалу 1990р.

Метою дослідження є поглиблення теоретико-методологічних основ формування стратегії соціально-економічного розвитку держави з використанням маркетингової парадигми. Серед основних завдань в досягненні сформульованої мети: проаналізувати досвід зарубіжних країн в розробці та реалізації інноваційної моделі соціально-економічного розвитку; акцентувати увагу на необхідності активізації інноваційних процесів в розвитку національної економіки; оцінити з позицій маркетингової концепції стан і стратегію розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України і Сербії в рамках світового співтовариства.

Аналіз останніх джерел чи публікацій. Проблемам формування та реалізації стратегії інноваційного розвитку національної економіки присвячено чимало напрацювань науковців, серед

яких на особливу увагу заслуговують результати досліджень В.М. Геєця, Ю.М. Пахомова, В.П. Соловйова, Л.І. Федулової. Маркетингові аспекти в стратегії економічної політики держави досить виважено викладені в працях С.М. Ілляшенка, Є.В. Крикавського, Н.А. Мікули, А.Ф. Павленка, В.І. Чужикова та інших. Чимало питань теоретико-методологічного характеру в розробці національної моделі соціально-економічного розвитку залишаються відкритими для подальшого вивчення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічне управління розвитком держави з використанням принципів маркетингу. Стратегія нами розглядається як план досягнення довгострокових цілей [1]. Формування, прийняття і реалізація стратегії вимагає дотримання певних принципів: адаптивності, компетентності, комплексності і збалансованості, цілеспрямованості, кількісної та якісної визначеності, реалістичності, альтернативності, безперервності, гнучкості, послідовності, ефективності. Стратегія на рівні держави виконує наступні основні функції: надає можливість встановити пріоритетні напрями розвитку на базі концентрації зусиль, ресурсів; координує функціонування усіх гілок і структур влади, держави і бізнесу, приводить її внутрішній потенціал у відповідність з викликами зовнішнього середовища; формується на основі узагальненої, неповної і неточної маркетингової інформації; оформляється у вигляді «стратегічного набору», який повинен відповідати системі цілей; надає можливість налагодити ефективний облік, аналіз і контроль у процесі досягнення очікуваних результатів; характеризує рівень компетентності, далекоглядності, масштабності мислення вищого керівництва, від якості рішень якого залежить доля країни, її добре ім'я у світовій спільноті, добробут народу.

«Прогноз-2050» в Китаї. Економічні реформи в КНР є частиною загальної програми модернізації країни. План «Чотирьох модернізацій» був висунений ще в 1975р. Головний напрям розвитку Китаю з 1949р. не змінився. Система управління державою також збереглася. Залишилися і раніше сформульовані цілі розвитку. Відстеження внутрішньої і міжнародної ситуації, гнучкість і оперативність в ухваленні рішень, жорсткість у відстоюванні інтересів розвитку як усередині країни, так і у світі мають першорядне значення для стабільного розвитку Китаю. У КНР вироблена стратегія розвитку до 2050р. з відповідними індикативними показниками. «Прогноз-2050» — це чітко прорахована з урахуванням всіляких викликів стратегія економічного розвитку КНР, перетворення його економіки в індустріально-

інформаційну, підйом на рівень економічно розвинених країн. За розрахунками авторів «Прогноз-2050», до 2030р. КНР по виробництву ВВП наздожене США, а в 2050р. виробництво ВВП в КНР в абсолютних цифрах вдвічі перевищить показники ВВП США. За рівнем розвитку науки і техніки, в інших областях Китаю налаштований перевершити розвинені країни [2].

Стратегія «Європа-2020». В результаті фінансової кризи Європа уповільнила свій економічний розвиток. Головними проблемами країн ЄС стали: високий рівень безробіття, повільне економічне зростання, зростаючий рівень зовнішнього боргу. «Європа-2020» встановлює три основні чинники зміцнення економіки: 1) *розумне зростання*: розвиток економіки, що ґрунтується на знаннях і інноваціях; 2) *стійке зростання*: створення економіки, яка базується на доцільному використанні ресурсів, екології і конкуренції; 3) *усеосяжне зростання*: сприяння підвищенню рівня зайнятості населення, досягнення соціальної і територіальної згоди. Відповідно до сформульованої стратегії ставляться наступні основні цілі: 1) 75 % населення у віці від 20 років до 64 років мають бути працевлаштовані; 2) 3,0 % ВВП ЄС повинно бути інвестовано в НДДКР; 3) досягнення цілей енергетичної політики і політики з приводу зміни клімату (включаючи 30 %-е зниження забруднення довкілля); 4) частка учнів, що кинули школу, не повинна перевищувати 10 %. Не менше 40 % молоді повинні мати вищу освіту; 5) скорочення числа людей, що знаходяться в небезпеці виявитися за межею бідності, на 20 млн. [3].

Стратегічне планування в Україні та Сербії. Низька конкурентоспроможність національного виробництва, послаблення державного управління економікою погіршує перспективи розвитку України [4], [5], [6]. Прогнозне планування використовується фрагментарно. Бюджет в країні формується лише на 1 рік (у Росії — на 3 роки, в КНР — на 5, в ЄС — на 7 років). Програмні заяви відносно входження України до 2020р. до двадцятки найпотужніших економік світу не сприймаються серйозно, адже з 39-го місця (два роки тому — 33-і) за рівнем ВВП треба «перескочити» 19 країн. Процеси, що відбуваються в країні, ведуть до протилежних результатів. Так і не знайдені відповіді на наступні питання стратегічного планування: Хто? Що? Де? З чією допомогою? Чому і з якою метою? Яким чином? Коли? Нові «вожді» не здатні проявити талант не руйнівної, а будівничої сили.

Головним питанням у політичному порядку денному в Сербії є її вступ до ЄС. Статус кандидата на вступ до ЄС дано Белграду 01.03.2012р. Процедура вступу до ЄС може зайняти від 3 до 5 ро-

ків. Сербія продовжує пошук найбільш оптимальних шляхів реформування економіки відповідно до сучасних стандартів ринкового господарювання. На думку експертів, створення стратегії на період в 10 років (до 2020р.) в неспокійній політичній, економічній і соціальній ситуації не має достатніх підстав.

Якість життя. *Нормативна* теорія добробуту концентрує свою увагу на організації економічної діяльності. Відмінною рисою *позитивної* економічної теорії є її акцентування на функціонуванні економіки де-факто. У нашому дослідженні порівнюється економіка України і Сербії, іншими балканськими країнами, з якими у нас багато спільного (географія, історія, писемність, мова, релігія, культура, традиції). Так, і за показником ВВП (ПКС) на душу населення, і за ІРЛП благополучнішими країнами є Греція, Словенія, Хорватія.

Заклопотаність викликає ситуація в соціальній сфері в Україні і Сербії. За даними на 01.01.2013р., понад 1,0 млн. сербів — це люди з нульовим доходом. У їх числі: 80 тис. працюючих на тих підприємствах, рахунки яких заблоковані; 100 тис. працівників не отримують заробітну плату від власників підприємств, оскільки нічим платити. Нині кількість промислових робітників в Сербії порівняна з 1961р. Понад 2,0 млн. сербів живуть в убогості. Але ж йдеться про країну з благодатним, родючим ґрунтом [7].

Принцип «Розділяй і володарюй». Розвиток цивілізації ґрунтується на двох головних тенденціях: об'єднанні і роз'єднанні. Ці дві тенденції стикаються, взаємодіють між собою, впливають одна на одну. Принцип «Розділяй і володарюй» (лат. — «*Divide et impera*») виступає стратегією завоювання і підтримки влади. Така техніка вимагає відмінного розуміння політичної науки, науки управління, соціології і психології. «*Divide et impera*» був девізом зовнішньої політики Древнього Риму. Рим досить ефективно управляв численними провінціями, розділяючи і влаштовуючи час від часу міжусобиці.

Ми є очевидцями низки проявів стратегії «Розділяй і володарюй». З одного боку, створюються різного роду політичні та економічні формування. Об'єднується і розширюється Європа (у рамках ЄС). І іншого роду приклади: розпад, точніше, розвал СРСР, СФРЮ, Варшавського договору. Що і хто криється за цими процесами і до яких результатів вони призводять? Ми здійснили деякі розрахунки, зіставивши в ретроспективі і перспективі ВВП СРСР, Росії і колишніх союзних республік з ВВП США. Отже, в 1990р. економічний потенціал СРСР складав близько 35,0 % ВВП США. Потенціал Росії по відношенню до США в 2010р. був на рівні

15,1 %. Сумарний економічний потенціал усіх колишніх радянських республік склав за цей же період 22,5 %, тобто він скоротився на 1/3. За прогнозами експертів, в 2050р. ВВП (ПКС) Росії складе 16,7 % потенціалу США, тобто істотних змін у співвідношенні ВВП Росії і США не очікується. Має місце «прогрес регресу».

До «G7» чи «E7»? Географічна структура експортно-імпортних операцій з товарами явно свідчить про першість торговельно-економічних стосунків України з країнами СНД. Стан зовнішньої торгівлі України по товарній групі можна охарактеризувати тільки як різко негативне. Імпорт товарів з року в рік (з 2005р.) продовжує випереджати експорт. Золотовалютні резерви країни тільки в 2012р. «схуднули» з 32 до 25 млрд. дол. США. 61,7 % експорту припадає на сировинні товари (чорні метали і сталь, мінерали і сільськогосподарські товари). Вплив країн СНД на світовому ринку цивільної наукомісткої продукції за різними оцінками надзвичайно низький (Україна — менше 0,1 %, Росія — 0,3 %, Японія — 30 %, США — 36,0 %).

На зміну традиційним лідерам у світовій економіці — індустріальним державам Заходу, об'єднаних в «G7», приходять група країн «Emerging markets», що швидко розвиваються, — «E7» (Китай, Росія, Індія, Бразилія, Мексика, Індонезія і Туреччина). До 2030р. світовий рейтинг за рівнем економічної потужності виглядатиме таким чином: Китай, США, Індія, Бразилія, Росія, Німеччина, Мексика, Франція, Великобританія. Виходячи з прогнозів експертів, не складно дійти висновку відносно того, на які країни слід орієнтуватися в зовнішньоекономічній діяльності і Україні, і Сербії.

Зовнішньоекономічні зв'язки Сербії. За підсумками 2012р. основними партнерами Сербії на зовнішньому ринку є: Німеччина — з питомою вагою у сукупному товарообігу 11,1 %, Італія (10,0 %), Росія (9,7 %), Румунія (5,8 %), Боснія і Герцеговина (5,2 %), Китай (4,6 %). На країни ЄС доводиться 60 % усього товарообміну. З 17 млрд. євро прямих іноземних інвестицій за останні десять років більше половини припадає на ЄС. Брюссель надав спонсорську допомогу Сербії у розмірі 2,4 млрд. євро. За минулі 7 років Сербія отримала близько 1,4 млрд. євро з європейських фондів. 2/3 цієї допомоги вже задіяно в різних проектах [8]. В ході (квітень 2013р.) візиту прем'єр-міністра Сербії І. Дачича до Росії було підписано 7 двосторонніх угод, включаючи і угоду про надання кредиту в 500 млн. дол. США на підтримку бюджету Сербії. Очікується, що економічне зростання в 2013р. складе близько 2 %. Національний план по реіндустріалізації передбачає за-

охочення розвитку 4 секторів: автомобільної, харчової та оборонної промисловості, ІТ-галузі.

Торговельно-економічні стосунки між Україною і Сербією. Особливе місце в зовнішньоекономічній діяльності України займають балканські країни. Впродовж багатьох років торговельно-економічні стосунки з балканськими країнами виглядають явно на користь української сторони. За підсумками 2012р. ці переваги змінилися в гіршу для України сторону в торгівлі товарами з Хорватією, Македонією і Сербією. Балканські країни сьогодні викликають в Україні особливий інтерес. Адже ці країни «стоять в черзі» на вступ до ЄС. Хорватія стала повноправним, вже 28-м членом ЄС з 01.07.2013р. Аналіз стану українсько-сербських торговельно-економічних стосунків свідчить про відновлення втрачених в період першої хвилі світової економічної кризи (2009р.) показників взаємної торгівлі (табл. 1).

Переваги і загрози вступу до ЄС. Якщо у Сербії і де-юре, і де-факто стратегічним партнером №1 є ЄС, то у України де-факто економічні інтереси на стороні Росії і країн СНД. Сербський ринок в 2012р. оцінюється досить високо — в 70,6 млрд. дол. США. До 2016р. очікується збільшення даного показника до 105 млрд. дол. США. Вважається, хто оволодіє Сербією, той оволодіє усім Балканським регіоном. Мабуть, в нинішньому загальному хаосі знімається подвійний «урожай»: створюється основа для диктату європейських бюрократичних інститутів; відкривається шлях для експансії західних компаній, які «за полегшеною програмою» займатимуть стратегічні позиції в черговій, тепер уже сербській економіці [8].

Таблиця 1.

ПОКАЗНИКИ ДВОХСТОРОННЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА СЕРБІЄЮ, МЛН. ДОЛ. США

Показники	2001 (СРЮ)	2005 (С+Ч)	2006 (С+Ч)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Експорт	60,5	250,8	250,2	348,8	555,6	133,7	199,0	273,7	125,3
Імпорт	22,7	53,1	72,2	66,3	87,9	49,6	75,9	115,3	126,7
Сальдо	37,8	197,7	178,0	282,5	467,7	84,1	104,1	158,4	-1,4
Товарообіг	83,2	303,9	322,4	415,1	643,5	183,3	274,9	389,0	252,1

Примітка: (С+Ч) — дані наведені з урахуванням того, що Сербія і Чорногорія входили до складу єдиної держави (СРЮ)

Складено автором на основі даних Держкомстату України [9]

Членство у будь-якому товаристві несе в собі переваги і загрози. Зрозуміло, що громадяни усіх 28 країн ЄС хочуть жити краще. Але ж зарплата болгарина відрізняється від словенця майже в 4 рази. І навряд чи стануться тут найближчими роками революційні зміни. З першого дня вступу до ЄС нові її члени перетворюються на ринки збуту, у яких скорочується або знищується промисловість і сільське господарство. Окрім невеликого переліку обов'язкових умов вступу в ЄС, висувається цілий перелік далеко не другорядних вимог.

Негативні наслідки євроінтеграції в Сербії ще попереду. Так, згідно з Угодою про стабілізацію і приєднання, з 2014р. будуть скасовані мита на ввезення сільськогосподарської продукції в Сербію з ЄС. Одночасно, рівень торгового протекціонізму в найбільш розвинених економіках світу постійно зростає. Працює «подвійний стандарт». Так, в Японії і Норвегії ставки митних зборів на ввезення сільськогосподарської продукції складають від 50 до 100 %.

Сильна ФРН стає ще сильнішою. Німецький ринок праці досяг в 2012р. кращих показників з моменту об'єднання країни. Рівень безробіття склав всього 6,7 %, число зайнятих досягло історичного максимуму — 41,5 млн. чол. Машинобудування досягло в 2012р. рекордного обороту — 209 млрд. євро, що на 57 % більше, ніж 10 років тому. Якщо в 2002р. на експорт йшло 68 % продукції машинобудування, то в 2012-му — 75 %. У галузі зайнято майже 1 млн. чол. Тільки в 2012р. їх число збільшилося на 43 тис. чол. Між Німеччиною та іншими країнами ЄС виникла величезна конкурентна прірва. ФРН на 20 % конкурентоздатніша за інші країни. Штучна підтримка домінування німецьких компаній на європейському ринку призводить до послаблення економік сусідніх країн. У свою чергу, це викликає необхідність підтримки кризових країн Німеччиною у рамках європейських механізмів взаємодопомоги. Зачищаючи економічний простір ЄС від конкурентів, експортери ФРН в перспективі підривають свою ж економіку.

Про перспективи економічного розвитку ЄС. Проблеми в ЄС не зменшуються. Далекий від позитивного результату прогноз економічних показників в ЄС на 2013р. За підсумками 2013р. ВВП євро зони впаде на 0,4 %. З 17 країн, що входять до євро зони, скорочуватися ВВП буде у 8 країнах. Як європейці ставляться до проблеми подальшого розширення ЄС? Результати одного з проведених досліджень свідчить, що вступ нових членів найбільше вітають жителі «задвірок» ЄС — поляки (62 %), латиші і румуни (58 %), болгарари і словенці (56 %). Менше всього

розширення ЄС підтримують благополучні німці (20 %), австрійці (21 %) і французи (25 %). У наведених цифрах немає нічого дивного, оскільки розвинені країни є головними донорами ЄС. Саме їм доводиться вирішувати основні його проблеми [10].

Висновки. Якість життя і в Україні, і в Сербії відчутно нижча порівняно з іншими європейськими країнами. Важливим завданням при цьому є пошук власної національної моделі соціально-економічного розвитку з використанням принципів маркетингу. І Україна, і Сербія в структурі ВВП роблять наголос не на інновації, а на сферу послуг та виробництво продукції сировинного характеру. Серйозної уваги потребує вдосконалення механізму державно-приватного партнерства при вирішенні перспективних завдань економіки. І Україні, і Сербії слід чіткіше визначитися в системі інтересів на зовнішньому ринку. Політичні рішення мають узгоджуватися з економічними діями.

Література

1. Дж. О'Шонесси. Конкурентный маркетинг: стратегический подход / Пер. с англ. под ред. Д. О. Ямпольской. — СПб. : Питер, 2002. — 864 с.
2. Муратшина К. Г. «Китай-2050»: специфика формирования стратегии / К. Г. Муратшина // Известия Уральского государственного университета. — 2010. — № 3(80). — С. 85-92.
3. Новая европейская стратегия «Европа–2020» [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://eulaw.ru/content/307>
4. Гец В. Либерально-демократические основы: курс на модернизацию Украины // Экономика Украины, 2010, № 3, с. 4—20.
5. Стратегічне управління національним економічним розвитком: монографія: в 2 т./ За аг. ред. О. В. Кендюхова. — Донецьк : «ДВНЗ» ДонНТУ, 2013. — Т.1. — 338 с.
6. Мячин Ю. В. Современная парадигма изменения стратегии организации / Современный менеджмент: проблемы и перспективы : Материалы VIII Междунар. науч.-практ. конф. 11-12 апреля 2013г. Ч.1. Пленарные доклады / ред. кол.: Ю. В. Мячин (отв. ред.) [и др.]. — СПб : СПбГЭУ, с.
8. Филимонова А. Крутое пике сербской экономики [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.fondsk.ru/news/2013/01/29/krutoe-pike-serbskoj-ekonomiki-18886.html>.
9. Сербия. Внешнеэкономическая деятельность [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://www.ved.gov.ru/exportcountries/rs/about_rs/ved_rs/
9. Державна служба статистики України. Зовнішньоекономічна діяльність [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

10. Василенко С. В разгар кризиса ЕС думает о расширении [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://www.pravda.ru/world/europe/european/16-10-2012/1131442-new_eu-0/

Статтю подано до редакції 12.08.2013

УДК 615.115.4

Гілета Ю. І., аспірант
Національний університет «Львівська політехніка»

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ

АННОТАЦІЯ. У даній статті досліджено світові тенденції злиттів та поглинань на фармацевтичному ринку, визначено основні мотиви об'єднання підприємств на ринку, продемонстровано фактори, що визначають комерційний успіх та причини невдач процесів злиттів та поглинань, виокремлено показники, котрі характеризують інвестиційну привабливість лідерів фармацевтичного ринку.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: фармацевтичний ринок, злиття та поглинання, капіталізація, інвестиції, компанія.

АННОТАЦИЯ. В данной статье исследованы мировые тенденции слияний и поглощений на фармацевтическом рынке, определены основные мотивы объединения предприятий на рынке, продемонстрировано факторы, определяющие коммерческий успех и причины неудач процессов слияний и поглощений, выделены показатели, которые характеризуют инвестиционную привлекательность лидеров фармацевтического рынка.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: фармацевтический рынок, слияния и поглощения, капитализация, инвестиции, компания.

ANNOTATION. This article explores the global trends of mergers and acquisitions in the pharmaceutical market, the main reasons for business combination on the market, demonstrates the determinants of commercial success and causes of failure processes of mergers and acquisitions, determines indicators that characterize the investment attractiveness of the leaders of the pharmaceutical market.

KEYWORDS: pharmaceutical market, mergers and acquisitions, capitalization, investment, company.

Постановка проблеми. Фармацевтичний ринок злиттів та поглинань є своєрідним барометром для аналітиків. Можливість розширення ринків збуту стала одним з генераторів політики M&A за участю компаній, які прагнуть розширити свою діяльність як на за-